



VODIČ KROZ ENERGETSKI PASOŠ



SADRŽAJ

UVODNE NAPOMENE O ENERGETICI I ENERGIJI	5
ŠTA JE TO ENERGETSKA EFIKASNOST?	7
ŠTA JE TO ENERGETSKO SIROMAŠTVO?	9
RODNA PERSPEKTIVA U POLITICI ENERGETSKOG SIROMAŠTVA	12
SISTEM ENERGETSKOG MENADŽMENTA (SEM)	14
SERTIFIKAT O ENERGETSKIM SVOJSTVIMA ZGRADE ILI ENERGETSKI PASOŠ	16
IZDAVANJE I OBNAVLJANJE ENERGETSKOG PASOŠA	20
ZAKONODAVNI OKVIR	22
ŠTA SVE DONOSE ZAKONSKE PROMENE	24
OBNOVLJIVI IZVORI ENERGIJE - POTROŠAČI I PROIZVOĐAČI	25

UVODNE NAPOMENE O ENERGETICI I ENERGIJI

Energetika je tokom poslednja dva veka bila i ostala pokretač i ključni faktor ekonomskih promena, kao i kičma privrednog razvoja svake zemlje.

Istovremeno sa razvojem privrede baziranom na fosilnim gorivima, energetika postaje faktor koji ima najveći negativni uticaj na životnu sredinu.

Značaj energetike za sveukupni ekonomski razvoj i njenog negativnog uticaja na životnu sredinu, nametnuli su potrebu za detaljnom analizom i strateškim planiranjem na svim nivoima privrednih delatnosti.

Ratifikacijom Pariskog klimatskog sporazuma 2017. godine i potpisivanjem Sofijske deklaracije o Zelenoj agenda za Zapadni Balkan, Republika Srbija (RS) je prihvatila da deluje u pravcu smanjenja emisija gasova sa

efektom staklene bašte i da, zajedno sa EU, radi na ostvarenju cilja da Evropa do 2050. godine bude ugljenično neutralni kontinent. To podrazumeva „energetsku tranziciju“ ka čistijim tehnologijama i obnovljivim izvorima energije ali i primenu principa „energetska efikasnost prvo“.

Strateški okvir sektora energetike pa i energetske efikasnosti (EE) utvrđuje se kroz Strategiju razvoja energetike, Program ostvarivanja strategije a od 2021. god i Integrisanim, nacionalnim energetskim i klimatskim planom (INEKP). Aktualna Strategija razvoja energetike do 2025. godine prepoznala je energetske efikasnost kao „novi energetski izvor“. Novi strateški okvir, je u uspostavljanju a INEKP će u 2024. godini utvrditi veoma ambiciozne ciljeve u oblasti smanjenja emisija GHG, EE i OIE do 2030. godine

Republika Srbija je ratifikovala Ugovor o osnivanju energetske zajednice 2006. godine čime se obavezala da svoj regulatorni okvir uskladi sa pravnim okvirom EU u oblasti energetike, zaštite životne sredine, prenošenja i primene regulative EU u oblasti energetike, zaštite životne sredine, korišćenja obnovljivih izvora energije (OIE), EE i klime.

- Uspostavljanje stabilnog regulatornog i tržišnog okvira u jugoistočnoj Evropi i EU u cilju privlačenja investicija u sektore električne energije i prirodnog gasa, kako bi se omogućilo stabilno snabdevanje energijom, neophodno za ekonomski razvoj i socijalnu stabilnost
- Stvaranje jedinstvenog pravnog okvira za trgovinu električnom energijom i gasom u Jugoistočnoj Evropi i EU
- Unapređenje sigurnosti snabdevanja obezbeđenjem stabilne investicione klime i jačanjem veza sa drugim regionima Evrope, Afrike i Azije
- Poboljšanje stanja životne sredine, povećanje energetske efikasnosti i

upotrebe obnovljivih izvora energije u regionu

- Razvoj konkurentnog tržišta energije i korišćenje prednosti ekonomije obima

Srbija je zapravo preuzela obavezu da još pre otpočinjanja procesa pristupanja EU, tokom procesa pridruživanja i stabilizacije, radi na usklađivanju i prilagođavanju energetskog sektora sa evropskim standardima, kao i da u energetskom sektoru sprovede ozbiljne, suštinske reforme usmerene na pripremu tržišta na evropska pravila i učešće na jedinstvenom evropskom energetskom tržištu.

Regulatorni okvir za unapređenje EE danas je uređen kroz Zakon o energetskoj efikasnosti i racionalnoj upotrebi energije (ZEERUE), Zakon o planiranju i izgradnji (ZPI) i njihove podzakonske akte. Cilj ZEERUE je stvaranje regulatornih i podsticajnih uslova za efikasno korišćenje energije i unapređenje EE u najširem smislu dok je ZPI je uredio zahteve u pogledu EE zgrada.

ŠTA JE ENERGETSKA EFIKASNOST?

Energetska efikasnost je jedna od ključnih politika koja na ekonomski isplativ način pomaže borbi protiv klimatskih promena i smanjenju negativnog uticaja sektora energetike na životnu sredinu. Energetska efikasnost podrazumeva da aktivnosti koje sprovodimo kako bismo zadovoljili svoje potrebe, bilo da se radi o stanovanju, proizvodnji, prevozu, grejanju, hlađenju i dr, sprovodimo uz manju potrošnju energije bez smanjenja kvaliteta. Energetska efikasnost doprinosi povećanju konkurentnosti privrede i povećanju standarda građana kroz smanjenje računa za energiju.

U domaćinstvima se u Srbiji potroši čak 38% finalne potrošnje energije. Ako se tome pridoda potrošnja u javnom i komercijalnom sektoru, skoro 50% ove energije potroši se u zgradama, zbog čega je za dostizanje ciljeva energetske

tranzicije važno da se u zgradama smanji potrošnja energije primenom mera energetske efikasnosti i njenog racionalnog korišćenja.

Mere EE u zgradama pre svega podrazumevaju bolje izolovanje njihovog ometača putem postavljanja izolacije i zamenom stolarije uz unapređenje sistema grejanja, hlađenja i ventilacije čime se unapređuju energetska svojstva zgrada ali i primenom energetski efikasnih uređaja i osvetljenja koje imaju najviše klase energetske efikasnosti.

Rešenje kojim se postižu trajne uštede energije jeste ugradnja termoizolacione odnosno „tople“ fasade. Ugradnjom nekog od sistema termoizolacionih fasada, koji su dostupni na tržištu, postiže se:

- Smanjenje potrebe za energijom grejanja i hlađenja
- Ušteda energije, samim tim i novca

- Smanjenje negativnog uticaja na životnu sredinu
- Zaštita od buke i požara
- Povećavanje komfornosti i kapitalne vrednosti nekretnine
- Unapređenje ambijentalne vrednosti objekta
- Obezbeđivanje brzog i merljivog povraćaja investicije



ŠTA JE TO ENERGETSKO SIROMAŠTVO?

Na sednici Nacionalne koalicije za smanjenje energetske siromaštva (Odluka o obrazovanju Nacionalne koalicije za smanjenje energetske siromaštva Sl. glasnik RS 41/2021-11, 75/2021-14, 132/2021-91) usvojen je predlog definicije energetske siromaštva, što je najvažniji korak za izradu i sprovođenje akcionog plana.

Prema usvojenoj definiciji, energetske siromaštvo je stanje u kojem domaćinstvo nema na raspolaganju dovoljno mogućnosti da obezbedi potrebnu količinu energije koja je neophodna za zdrav i dostojanstven život i to na način koji ne ugrožava druge osnovne životne potrebe domaćinstva ili šire zajednice.

Prema drugoj definiciji, energetske siromaštvo rezultat je kombinacije niskih prihoda domaćinstva, velike potrošnje

raspoloživih prihoda na energiju i nedovoljne energetske efikasnosti.

Ova globalna pojava pogađa više od 50 miliona stanovnika EU koji nisu u mogućnosti da obezbede dovoljnu količinu energije za svoje potrebe, što ima za posledicu oko 100.000 preuranjenih smrti godišnje. Energetske siromaštvo najizraženije je u članicama koje se nalaze u centralnoj, istočnoj i jugoistočnoj Evropi i prvenstveno pogađa marginalizovane grupe - stare, invalide, samohrane roditelje i nacionalne manjine, na primer romsku.

Da bi se stekla potpunija slika, navodimo neke statistike

- Udeo domaćinstava koja nisu u mogućnosti da na vreme plaćaju račune u Grčkoj iznosi 35,6%, u Bugarskoj 30,1%, Hrvatskoj 17,5%, Rumuniji 14,4% a u Mađarskoj 11%

- U Bugarskoj 33,7% domova nije u stanju da održava odgovarajuću temperaturu ljeti i zimi
- U Rumuniji 80% domaćinstava koristi drvo za ogrev i neefikasne šporete. Iako 66% domova ima pristup gasu, koristi ga samo 44% zbog visoke cene priključenja
- Prema dostupnim podacima, u Srbiji energetska siromaštva pogađa oko 200.000 domaćinstva

Uredbom o energetska ugroženom kupcu (Sl. glasnik RS br. 137/2022, 46/2023 - dr. pravilnik, 93/2023, 103/2023 - dr. pravilnik, 116/2023 i 37/2024 - dr. pravilnik) energetska ugroženi kupac stiče pravo na umanjenje mesečne obaveze za određene količine električne energije, prirodnog gasa ili toplotne energije, premda najugroženije kategorije najviše koriste čvrsta

goriva poput drva i ugalj, koja nisu obuhvaćena subvencijom.

U Srbiji poseban problem predstavljaju nelegalizovani objekti, kojih prema nekim procenama ima oko dva miliona, što onemogućava da se institucionalno definiše stvarni stepen energetske siromaštva, kao osnov za usvajanje potrebnih mera za suzbijanje ove pojave.



RODNA PERSPEKTIVA U POLITICI ENERGETSKOG SIROMAŠTVA

Rodna perspektiva u politici energetske siromaštva posebno je značajna jer žene i muškarci različito doživljavaju i suočavaju se s ovim problemom. Razumevanje ovih razlika ključno je za kreiranje efikasnih politika koje će obuhvatiti sve društvene grupe i adekvatno odgovoriti na njihove specifične potrebe.

Žene su češće pogođene energetske siromaštvom. U mnogim kulturama, žene su primarno odgovorne za kućne poslove, uključujući kuvanje i grejanje domaćinstva. Nedostatak pristupa pouzdanoj i pristupačnoj energiji posebno pogađa žene, jer provode više vremena u domaćinstvu i direktno su suočene sa posledicama energetske siromaštva.

Žene su često slabije plaćene i češće rade na poslovima u neformalnoj ekono-

miji. To znači da imaju manje sredstava za plaćanje energetske troškova, što ih čini ranjivijima na energetske siromaštvo. Domaćinstva na čijem su čelu žene češće su pogođena energetske siromaštvom jer imaju niže prihode i veću odgovornost za brigu o članovima porodice, što dodatno otežava situaciju.

Energetske siromaštvo može dovesti do loših zdravstvenih uslova zbog neadekvatnog grejanja ili lošeg kvaliteta vazduha usled upotrebe nekvalitetnih goriva za kuvanje i grejanje. Žene i deca su najviše pogođeni ovim zdravstvenim rizicima.

Žene su istovremeno i ključni akteri i pokretači promena koji utiču na ponašanje porodice, zajednice i čitavih budućih generacija. Da bi iskoristili ovaj potencijal i uključili žene u energetske tranziciju,

one moraju biti osnažene da deluju kroz pažljivo osmišljavanje integrisanih društvenih i energetske javnih politika, ciljanih i prpratnih instrumenata javne politike koji nikog ne izostavljaju. Neophodno ih je uključiti i konsultovati prilikom planiranja energetske sanacije i rekonstrukcije kako javnih tako i privatnih zgrada, kako bi njihove specifične potrebe bile uzete u obzir.

Integracija rodne perspektive u politiku energetske siromaštva nije samo pitanje socijalne pravde, već i pitanje efikasnosti. Politike koje prepoznaju i adresiraju specifične potrebe i izazove sa kojima se suočavaju žene mogu doprineti sveukupnom smanjenju energetske siromaštva i poboljšanju kvaliteta života svih članova društva.

SISTEM ENERGETSKOG MENADŽMENTA (SEM)

Sistem energetskog menadžmenta predstavlja sistem organizovanog upravljanja energetskim tokovima, sa ciljem da se postigne racionalno korišćenje energije uz što manje troškova. SEM promoviše i stvara preduslove za rešavanje dva najvažnija naučno-stručna i ekonomsko-politička pitanja današnjice: energetska efikasnost i zaštita životne sredine i jedinog mogućeg načina budućeg održivog razvoja.

Obveznici Sistema energetskog menadžmenta:

- Jedinice lokalne samouprave i gradske opštine preko 20.000 stanovnika
- Organi državne uprave i drugi organi i organizacije RS
- Organi i organizacije APV
- Organizacije za obavezno socijalno osiguranje
- Veliki potrošači energije iz sektora privrede

Ovim sistemom se, kroz organizovano praćenje svih procesa u lancu korišćenja i transformacije energije, njihovo sagledavanje i analizu sa aspekta različitih kvalitativnih i kvantitativnih parametara, stvaraju uslovi za identifikaciju ekonomski isplativih mera unapređenje energetske efikasnosti a potom preduzimanje odgovarajućih mera i aktivnosti za njihovo sprovođenje.

Sprovođenje SEM u RS uređeno je kroz ZEERUE i odgovarajuće podzakonske akte. Obaveze obveznika SEM su da:

- Imenuje potreban broj licenciranih energetskih menadžera i uspostavlja tim za sprovođenje SEM
- Prati i analizira sve vidove svoje potrošnje energije, vodi o toj potrošnji redovnu i tačnu evidenciju
- Planira i sprovodi mere EE radi ostvarivanja ciljeve koje je utvrdila Vlada RS

- Izveštava Ministarstvo nadležno za energetiku o dostizanju ciljeva sprovodi energetske preglede periodično

U skladu sa ZEERUE Energetski menadžeri prolaze obuku i licenciraju se za jednu od sledećih oblasti:

- Industrijska energetika
- Energetika zgrada
- Energetika javnog sektora

Za sprovođenje SEM u sektoru zgrada i javnom sektoru od velikog je značaja i adekvatna procena energetskih svojstava objekata



SERTIFIKAT O ENERGETSKIM SVOJSTVIMA ZGRADE ILI ENERGETSKI PASOŠ

Zakonom o planiranju i izgradnji odgovarajućim podzakonskim aktima uređuju se zahtevi u pogledu energetske svojstava zgrada. Prema ovim propisima, zgrade, u zavisnosti od vrste i namene, moraju biti projektovane, izgrađene, korišćene, održavane i rekonstruisane na način kojim se obezbeđuju propisana energetska svojstva. Ova svojstva utvrđuju se izdavanjem Sertifikata o energetske svojstava zgrada (tzv „Energetski pasoš“) koji izdaje ovlašćeno privredno društvo, ovlašćeno od strane Ministarstva građevinarstva, saobraćaja i infrastrukture i registrovano u Centralnom registru energetske pasoša (CREP)

Energetski pasoš je dokument (isprava) koja na slikovit i razumljiv način daje energetske ocenu zgrade. Njegova svr-

ha i namena je da svim zainteresovanim korisnicima pruži informaciju o energetske karakteristikama zgrade.

Pasoš je obavezan prilikom dobijanja upotrebne dozvole za nove zgrade i tokom obimnijih renoviranja postojećih još od 2009. godine. Najnovijim izmenama Zakona o planiranju i gradnji, predviđeno je da narednih godina sve zgrade, bez obzira na starost, imaju ovaj dokument.

Osim što vlasnicima, potencijalnim kupcima i zakupcima pruža jasniju sliku o vrednosti objekta, u energetske pasošu mogu se videti i potrebna buduća ulaganja u energetske rekonstrukciju. Pasoš se može izdati za celu nekretninu ili poseban deo, na primer stan ili poslovni prostor.



„Energetski pasoš zgrade je dokument koji prikazuje energetska svojstva zgrade i koji ima propisani sadržaj i izgled prema Pravilniku o energetske sertifikaciji zgrada, a izdaje ga ovlašćena organizacija koja ispunjava propisane uslove za izdavanje isprave o energetskim svojstvima objekata“

Pravilnik o energetske efikasnosti zgrada, Sl. glasnik br.61/2011

Sadrži sledeće podatke o objektu:

- Lokacija, veličina, namena i klimatski uslovi
- Termo-tehnički sistemi
- Svojstva termičkog omotača zgrade
- Energetske potrebe i gubici toplote
- Preporuke mera smanjivanja potrošnje energije koje je moguće i potrebno sprovesti

Najznačajniji podatak u pasošu je parametar energetske efikasnosti, odnosno informacija o energetske potrošnji zgrade - količini toplote potrebne za grejanje zgrade tokom jedne godine, izražene po 1m² grejne površine. Energetska potrošnja zgrade određuje energetske klasu ili razred objekta, pri čemu A+ razred odlikuje najmanja potrebna energija za grejanje, a G najveća.

Prema aktuelnim domaćim propisima, novoizgrađene zgrade moraju biti najmanje energetske razred C kako bi dobile upotrebnu dozvolu.

Prilikom rekonstrukcije postojećih zgrada, energetske razred mora biti poboljšana za najmanje jedan. Na primer, ako je određena zgrada izgrađena `70 godina i svrstana u energetske razred G, posle rekonstrukcije ona mora preći najmanje u razred E.

Unapređenje energetske efikasnosti u zgradama značajno doprinosi zaštiti životne sredine i smanjenju emisije gasova staklene bašte, koji nastaju sagorevanjem energenata za grejanje, hlađenje prostora i obezbeđenje sanitarne tople vode. Istraživanjem i analizom prikupljenih podataka o stambenim zgradama u Srbiji utvrđeno je da 85% ne zadovoljava minimalne uslove energetske efikasnosti.

U pravni sistem Republike Srbije delimično je preneti Direktiva 2010/31/EU o energetskim karakteristikama zgrada koja predstavlja odlučan potez Evrope da smanji količinu energije koja se koristi u zgradama. Zahvanjujući ovoj direktivi, na formiranje cene nekretnina, osim lokacije i izgleda zgrade, funkcionalnosti i enterijera, utiče i EKONOMSKA VREDNOST OČUVANJA ENERGIJE

Prema raspoloživim podacima, u Evropi se na grejanje i hlađenje u zgra-

dama troši oko 40% ukupno proizvedene energije, u Srbiji čak 47%.

Suština Direktive je sistematski pristup oceni energetske karakteristika određenog građevinskog objekta na osnovu koga se formira dokument sa oznakom energetske razreda od „A“ do „G“, koji govori o nivou potrošnje energije - energetske pasoš zgrade.

Obavezno je da zgrade državne administracije, ili prema Direktivi „zgrade u koje građanstvo često dolazi“, u slučaju naše zemlje i institucije javnog sektora koje imaju korisnu površinu veću od 500m², imaju uverenje koje pokazuje njihov stepen energetske efikasnosti.

U Direktivi je navedeno da bi trebalo biti moguće u razumnom roku povratiti dodatne troškove uložene u renoviranje, u odnosu na očekivani tehnički vek ulaganja, kroz akumuliranu uštedu energije.

IZDAVANJE I OBNAVLJANJE ENERGETSKOG PASOŠA

Sertifikat o energetskim svojstvima izdaju privredna društva ovlašćena od strane Ministarstva građevinarstva, saobraćaja i infrastrukture. Uslov za sticanje ovlašćenja su dva stalno zaposlena inženjera sa licencom 381 - odgovorni projektant za energetsku efikasnost zgrada. Ovu licencu izdaje Inženjerska komora Srbije (IKS) posle obuke i položenog ispita.

U zavisnosti od toga da li je dokumentacija za zgradu potpuna, kao i od zatečenog stanja zgrade koja ulazi u proces sertifikacije, određuje se cena izrade i izdavanja pasoša.

Proces pribavljanja pasoša sprovodi privredno društvo koje izrađuje pasoš. Nakon izrade, unosi ga u Centralni registar energetskih pasoša (CREP) a štampani primerak daje vlasniku zgrade.

Energetski pasoš izdaje se na osnovu prethodno izrađenog energetskog elabo-

rata. Važno je razlikovati da je energetski elaborat tehnička dokumentacija a energetski pasoš dokument odnosno isprava.

Energetski pasoš izdaje se za period od 10 godina, nakon koga je neophodna njegova obnova. Prilikom obnavljanja pasoša dobijaju se precizni podaci o eventualnim unapređenjima i uštedama, koje za rezultat imaju smanjenje emisije CO₂ što je prioritetni cilj opšte ekološke i energetske strategije razvoja.

Obavezu sertifikovanja zgrada treba shvatiti, pre svega, kao zaštitu potencijalnih potrošača, a ne kao represivnu meru. Energetski pasoši doprinose poboljšanju kvaliteta gradnje i unapređenju tržišta nekretnina. Termički izolovana zgrada manje troši energiju za grejanje zimi i hlađenje leti, a boravak u njoj ugodniji je i zdraviji. Energetski efikasna zgrada obezbeđuje viši komfor života i duži životni vek objekta.



ZAKONODAVNI OKVIR

Pравилник o uslovima, sadržini i načinu izdavanja sertifikata o energetskim svojstvima zgrada (Sl. glasnik RS, br.69/2012, 44/2018 - dr. zakon i 111/2022) predstavlja prvi podzakonski akt koji definiše proces izdavanja energetskog pasoša.

Pravilnik o energetskej efikasnosti zgrada (Sl. glasnik RS, br.61/2011) - takođe jako značajan podzakonski dokument koji detaljno definiše metodologiju proračuna toplotnih karakteristika zgrade, vrši kategorizaciju i način određivanja energetskog razreda.

Zakon o planiranju i izgradnji (Sl. glasnik RS, br. 72/2009, 81/2009 - ispr., 64/2010 - odluka US, 24/2011, 121/2012, 42/2013 - odluka US, 50/2013 - odluka US, 98/2013 - odluka US, 132/2014, 145/2014, 83/2018, 31/2019, 37/2019 - dr. zakon, 9/2020, 52/2021 i 62/2023) smatra se krovnim zakonom koji propi-

suje pravac i intenzitet prisustva ušte- da energije u procesima u zgradarstvu.

Zakon o stanovanju i održavanju zgrada (Sl. glasnik RS, br. 104/2016 i 9/2020 - dr. zakon) definiše uslove za uštedu ili proizvodnju energije u okviru stambenih zajednica, koje time postaju učesnici razvoja energetske efikasnosti kao jedne od najznačajnijih društvenih politika i ujedno aktivno utiču na kvalitet sopstvenog stanovanja i života. Ovaj zakon je povezao aktivnosti ušte- da energije sa aktivnostima redovnog održavanja građevinskog objekta.

Direktiva EU o energetskim svojstvima zgrada iz 2010. godine (Energy Performance of Buildings Directive-EPBD), Aneks 1 predstavlja ključni inicijalni dokument koji je detaljno razradio problematiku potroš- nje i uštede energije i koji je pokrenuo do- nošenje nacionalnih strategija Evrope.

Revizija Direktive EU o energetskej efi- kasnosti zgrada izvršena je usled činjeni-

ce da 75% zgrada u EU neefikasno troši energiju. Revizijom je propisano da drža- ve članice imaju obavezu da, između ostalog, smanje emisije CO₂ građevin- skog fonda za 80-95% u odnosu na sta- nje iz 1990. Ovim dokumentom je prepo- znat ogromni potencijal za uštedu energije u svim oblastima zgradarstva.

Zakon o korišćenju obnovljivih izvora energije (Sl. glasnik RS br.40/2021 i 35/2023) stvorio je uslove za uključnje domaćinstava, preduzetnika, kompani- ja, institucija i organizacija u sistem pro- izvodnje energije iz obnovljivih izvora.

Zakon o energetskej efikasnosti i ra- cionalnom korišćenju energije (Sl. gla- snik RS br.25/2013 i 40/2021) definisao je energetske efikasnost kao jedan od prioriteta donosioca odluka, koji je ujedno od presudnog značaja za celo- kupnu društvenu zajednicu.

ŠTA SVE DONOSE ZAKONSKE PROMENE

Rok za pribavljanje sertifikata o energetskim svojstvima za zgrade u vlasništvu države iznosi tri godine, za poslovne pet godina a za stambene zgrade deset godina.

U slučaju neispunjavanja ove zakonske obaveze u predviđenom roku, propisana je kazna 25-50.000 dinara za sve tri kategorije objekata.

Energetski pasoš biće obavezno priložiti prilikom overe ugovora o kupoprodaji nepokretnosti. Zakon o stanovanju i održavanju definiše energetska efikasnost kao javni interes i naglašava obavezu lokalne samouprave i njenih preduzeća o obavljanju savetodavne funkcije u usmeravanju aktivnosti stambenih zajednica u pravcu održivog razvoja.

Najnovijim izmenama Zakona o planiranju i izgradnji predviđeno je da se

energetski efikasne tehničke intervencije mogu obavljati i na spomenicima kulture na način i pod uslovima nadležnog Zavoda za zaštitu spomenika kulture.

U pripremi su izmene koje predviđaju obavezan energetski pregled (audit) na propisanom obrascu, potpisan i overen od strane jednog odgovornog projektanta energetske efikasnosti sa licencom 381 Inženjerske komore Srbije arhitektonsko-građevinske i jednog inženjera elektro-mašinske struke.

Odredbama novih zakona i podzakonskih akata omogućeno je da domaćinstva, preduzetnici i preduzeća postanu proizvođači energije i da tehničke aktivnosti sprovedu bez građevinske dozvole, ukoliko je proizvodnja za sopstvene potrebe u dozvoljenom opsegu do 50kW instalisane snage.

OBNOVLJIVI IZVORI ENERGIJE - POTROŠAČI I PROIZVOĐAČI

Zakon o korišćenju obnovljivih izvora energije (Sl. glasnik RS br.40/2021 i 35/2023) definiše korišćenje energije iz obnovljivih izvora (OIE) i to:

- Ciljevi korišćenja, način određivanja udela obnovljivih izvora energije Republike Srbije u bruto finalnoj potrošnji
- Integracija energije iz obnovljivih izvora na tržište
- Sistemi podsticaja proizvodnje kao i garancije porekla električne energije
- Proizvodnja električne energije iz obnovljivih izvora za sopstvenu potrošnju
- Korišćenje OIE u oblasti toplotne energije i saobraćaja
- Posebne postupke koji se odnose na izgradnju i priključenje energetskih objekata koje koriste OIE
- Osnove mehanizama saradnje sa drugim državama u ovoj oblasti

Ovaj zakon definiše obnovljive izvore energije kao nefosilne izvore energije i grupiše ih na sledeći način:

- Vodotokovi
- Biomasa
- Vetar
- Sunce
- Biogas
- Obnovljivi vodonik
- Deponijski gas
- Gas iz pogona za preradu kanalizacionih voda
- Geotermalna energija

Zakon definiše i sledeće važne pojmove:

- Fid-in tarifa je vrsta operativne državne pomoći koja se dodeljuje u vidu podsticajne otkupne cene po kWh električne energije proizvedene iz OIE za isporučenu električnu energiju tokom trajanja podsticajnog perioda. Ova mera ima za cilj smanjenje udela energije proizvede-

ne iz fosilnih goriva u ukupnoj proizvodnji i privlačenje investicija u proizvodnju energije iz OIE uz smanjeni rizik ulaganja.

- Garantovani snabdevač obezbeđuje javnu uslugu garantovanog snabdevanja po razumnim, jasno uporedivim, transparentnim i nediskriminatornim uslovima, i sigurno i pouzdano snabdeva električnom energijom sve korisnike-potrošače.
- Povlašćeni proizvođač električne energije iz obnovljivih izvora energije je pravno lice ili preduzetnik koji proizvodi električnu energiju iz obnovljivih izvora i ostvaruje pravo na fid-in tarifu ili tržišnu premiju.

Uredba o kriterijumima, uslovima i načinu obračuna potraživanja i obaveza između kupca - proizvođača i snabdevača ("Sl. glasnik RS", br. 83/2021 od) definiše kako se stiče status kupca proizvođača (prozjumer), način priključenja na elektromrežu, način ugovaranja kupovine i prodaje struje i uopšte odnos između garantovanog snabdevača i povlašćenog proizvođača.





PRIVREDNA KOMORA SRBIJE
Udruženje za energetiku i rudarstvo
energetika@pks.rs
Centar za cirkularnu ekonomiju
cirkularna@pks.rs
Resavska 13 - 15, 11000 Beograd
0800 808 809
www.pks.rs



FONDACIJA HAJNRIH BEL
Kancelarija Beograd
info@rs.boell.org
Kapetan Mišina 25, 11000 Beograd
011 400 5977
rs.boell.org/sr